

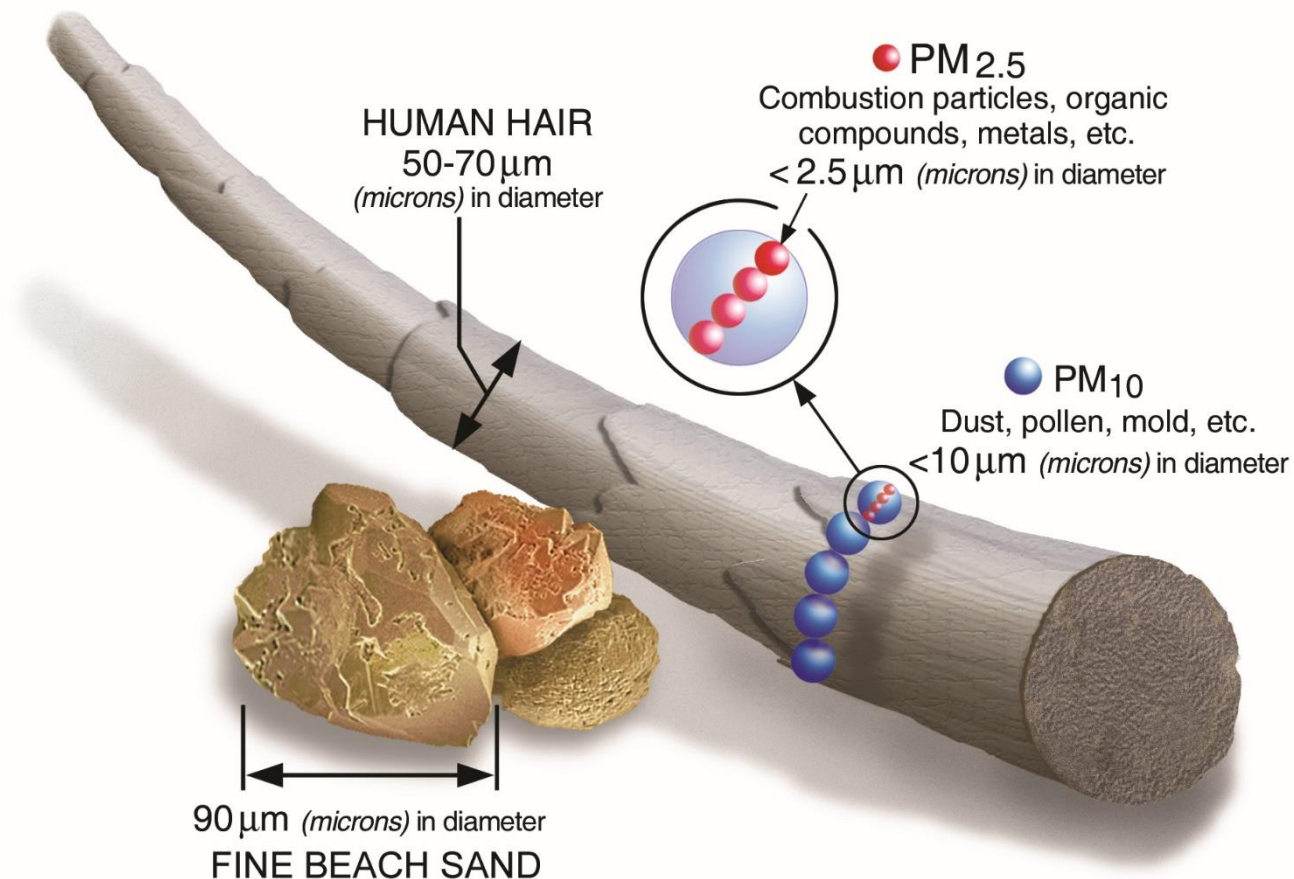
Директива за качеството на атмосферния въздух и Директива за намаляване на националните емисии

Национален семинар за съдии и прокурори, София 19-21 март 2025 г.

Антоанета Ризова-Калапиш,
Европейска комисия, ГД „Околна среда“

Политиката на ЕС за чист въздух е съсредоточена върху основните замърсители

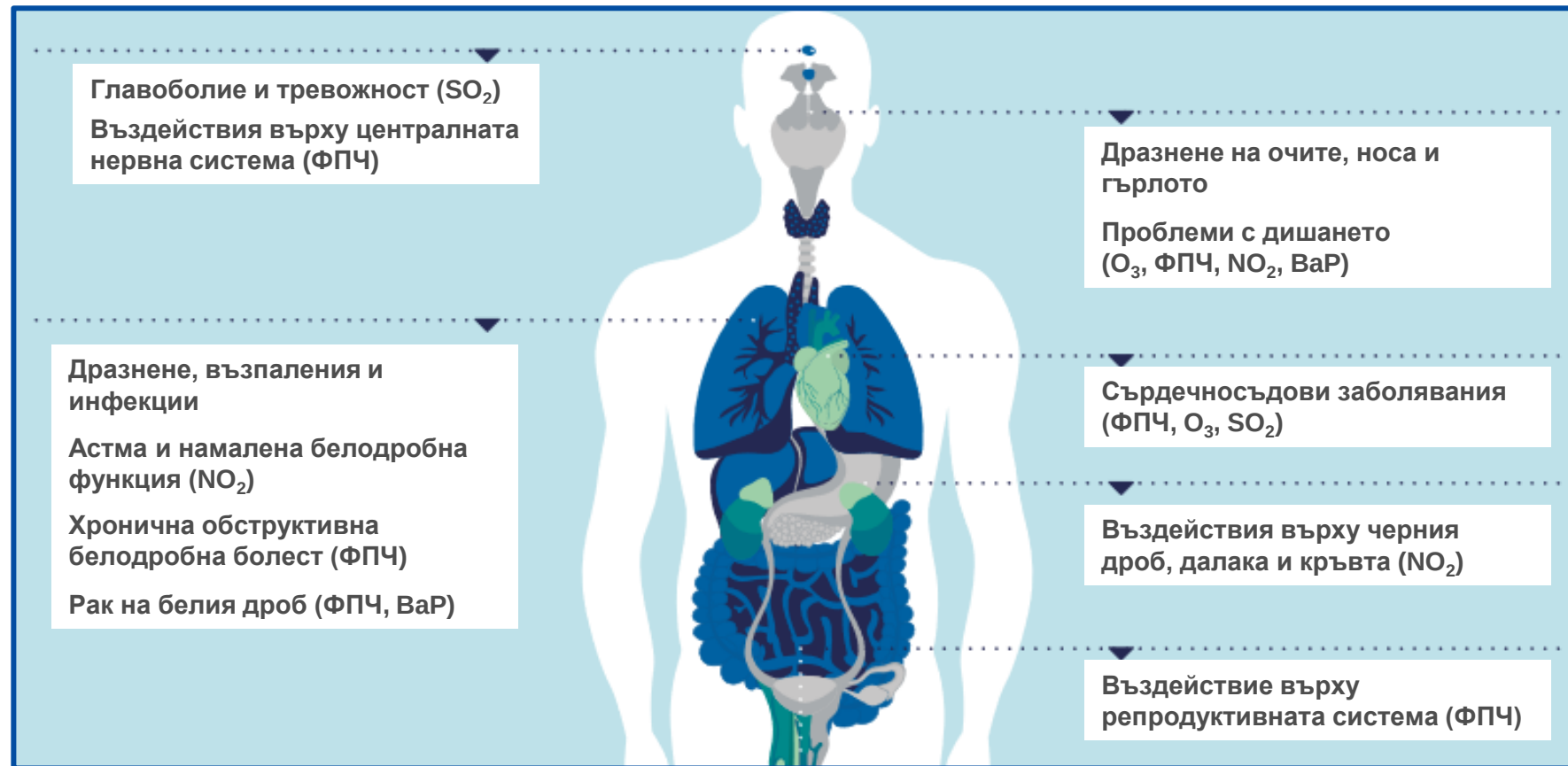
(Фини) прахови частици

Списък на основните замърсители

- Фини прахови частици/ФПЧ (PM_{10} , $\text{PM}_{2.5}$)
- Азотен диоксид (NO_2)
- Озон (O_3)
- Серен диоксид (SO_2)
- Въглероден оксид (CO)
- Бензен (C_6H_6)
- Бензо(а)пирен (BaP)
- Тежки метали, свързани с ФПЧ (арсен, кадмий, никел, олово)
- Летливи органични съединения (VOC)
- Прекурсори на прахови частици, като например амоняк (NH_3)
- + замърсители на въздуха, които пораждат нови опасения

Въздействие на замърсяването на въздуха върху здравето

Политика на ЕС за чист въздух

**ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИ
ЗА ДОБРО КАЧЕСТВО
НА ВЪЗДУХА**

**НАМАЛЯВАНЕ НА
ЕМИСИИТЕ НА
ЗАМЪРСИТЕЛИ**

Директиви за качеството на атмосферния въздух (КАВ)

Максимални концентрации на
замърсяващи въздуха вещества
(PM_{2.5}, PM₁₀, NO₂, O₃, SO₂, CO, C₆H₆, BaP, As, Cd, Ni, Pb)

**Директива за намаляване
на националните емисии**

Национални общи стойности на
емисиите
(SO₂, NO_x, NMVOC, PM_{2.5}, NH₃)

**Стандарти за емисиите специфични за
източника**

- Директива за емисиите от промишлеността
- Директива за СГИ
- Регламент за екодизайн
- Енергийна ефективност
- „Евро“- стандарти и стандарти за горивата

Директиви за качеството на атмосферния въздух

Директива No 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа, изменена с Директива (ЕС) 2015/1480 на Комисията

Директива No 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 г. относно съдържанието на арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, изменена с Регламент (ЕО) No 219/2009 и Директива (ЕС) 2015/1480 на Комисията

Директиви за качеството на атмосферния въздух — замърсители

Директива 2008/50	Директива 2004/107
Серен диоксид (SO ₂)	Арсен (As)
Азотен диоксид (NO ₂) и азотни оксиди (NO _x)	Кадмий (Cd)
Прахови частици (PM ₁₀ и PM _{2.5})	Живак (Hg)
Олово (Pb)	Никел (Ni)
Бензен (C ₆ H ₆)	Полициклични ароматни въглеводороди (PAH) <i>изразено като бензо(а)пирен (BaP)</i>
Въглероден оксид (CO)	

Как функционират директивите за качеството на атмосферния въздух?

Мониторинг, зони и агломерации

- ❖ Зони и агломерации
- ❖ Оценка на качеството на атмосферния въздух за серен диоксид, азотен диоксид и азотни оксиди, ФПЧ, олово, бензен и въглероден оксид (Глава 2, раздел 1 от ДКАВ)
 - Режим на оценка
 - Критерии за оценка
 - Пунктове за вземане на проби

Пунктове за вземане на проби

❖ Местоположение

- Приложение 3
- C-723/17 *Craeynest*

❖ Брой

❖ Референтни методи за измерване, напр.:

- *Стандарт EN 1421:2012 „Качество на атмосферния въздух. Стандартен метод за измерване на концентрацията на серен диоксид с ултравиолетова флуоресценция“*
- *Стандарт EN 12341:2014 „Атмосферен въздух. Стандартен гравиметричен измервателен метод за определяне на масовата концентрация на суспендирани прахови частици ПЧ10 или ПЧ2,5“*

Управление на КАВ – установяване на стандарти за качество

- **Предельно допустими стойности** — да бъдат постигнати в рамките на определен период и да не бъдат превишавани, след като бъдат достигнати
- **Целеви стойности** — трябва да бъдат постигнати, когато е възможно, в рамките на определен период
- **Критични нива** — когато могат да възникнат преки неблагоприятни последици за екосистемите
- **Алармени прагове** — има риск за човешкото здраве от кратка експозиция за населението като цяло + предприемане на незабавни стъпки
- **Информационни прагове** — риск за човешкото здраве от кратка експозиция за особено чувствителни групи от населението + необходима незабавна и подходяща информация
- Дългосрочни цели, национална цел за намаляване на експозицията, задължение за концентрация на експозиция

Стандарти за качеството на атмосферния въздух за опазване на човешкото здраве

		EU Air Quality Directives			WHO Air Quality Guidelines					
Pollutant	Averaging period	Objective	Concentration	Comments	Concentration				AQG level	Comments
					Interim targets					
					1.	2.	3.	4.		
PM _{2.5}	24-hour	Target value			75	50	37,5	25	15 µg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
PM _{2.5}	Annual	Limit value	25 µg/m ³		35	25	15	10	5 µg/m ³	
PM _{2.5}	Annual	Indicative limit value	20 µg/m ³							
PM ₁₀	24-hour	Limit value	50 µg/m ³	Not to be exceeded on more than 35 days/year	150	100	75	50	45 µg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
PM ₁₀	Annual	Limit value	40 µg/m ³		70	50	30	20	15 µg/m ³	
O ₃	Max. daily 8-hour mean	Target value	120 µg/m ³	Not to be exceeded on more than 25 days/year (averaged over 3 years)						
O ₃	Max. daily 8-hour mean	Long-term objective	120 µg/m ³							
O ₃	8-hour	Target value			160	120	–	–	100 µg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
O ₃	Peak season ^a	Target value			100	70	–	–	60 µg/m ³	
NO ₂	Hourly	Limit value	200 µg/m ³	Not to be exceeded on more than 18 hours/year					200 µg/m ³	
NO ₂	Annual	Limit value	40 µg/m ³		40	30	20	–	10 µg/m ³	
NO ₂	24-hour	Target value			120	50	–	–	25 µg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
SO ₂	Hourly	Limit value	350 µg/m ³	Not to be exceeded on more than 24 hours/year						
SO ₂	24-hour	Limit value	125 µg/m ³	Not to be exceeded on more than 3 days/year	125	50	–	–	40 µg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
CO	Max. daily 8-hour mean	Limit value	10 mg/m ³						10 mg/m ³	
CO	24-hour	Target value			7	–	–	–	4 mg/m ³	99th percentile (i.e. 3–4 exc. Days/year)
C ₆ H ₆	Annual	Limit value	5 µg/m ³						1,7 µg/m ³	Reference level
BaP	Annual	Target value	1 ng/m ³	Measured as content in PM ₁₀						
Pb	Annual	Limit value	0,5 µg/m ³	Measured as content in PM ₁₀					0,5 µg/m ³	
As	Annual	Target value	6 ng/m ³	Measured as content in PM ₁₀					6,6 ng/m ³	Reference level
Cd	Annual	Target value	5 ng/m ³	Measured as content in PM ₁₀					5 ng/m ³	
Ni	Annual	Target value	20 ng/m ³	Measured as content in PM ₁₀					25 ng/m ³	Reference level

Планове за качество на въздуха и краткосрочни планове за действие

- **Планове за качеството на въздуха**
 - когато пределно допустима стойност или целева стойност е превишена
 - средносрочни и дългосрочни планове за намаляване на концентрациите на съответните замърсители на въздуха
- **Краткосрочни планове за действие**
 - когато съществува риск от превишаване на алармените прагове
 - незабавни действия по време на пика на конкретен случай на замърсяване
 - публична информация за очаквани или наблюдавани превишения, прогнози, последици за здравето, превантивни действия за намаляване на експозицията.

Планове за качеството на въздуха

Директива 2008/50

- Трябва да се изготвят планове за качество за всички зони и агломерации, в които нивата на замърсителите надвишават която и да е пределно допустима стойност или целева стойност
- Когато пределно допустимите стойности са превишени, в планове за качеството на въздуха се определят всички подходящи мерки, така че периодът на превишаване да бъде възможно най-кратък.
- Минимално съдържание на предписаните планове за качество на въздуха.

Директива 2004/107

- Не се изискват пълни планове за качеството на въздуха, но е необходимо да се представят предприетите мерки, които не водят до непропорционални разходи, за да се постигнат целевите стойности

Права на гражданите — планове за качество на въздуха

Въз основа на съдебната практика на Съда на ЕС гражданите се ползват от правото на достъп до правосъдие по въпроси, свързани с качеството на въздуха:

- **физическите или юридическите лица**, пряко засегнати от превишаването на пределно допустимите стойности, трябва да могат да **изискат** от националните органи, като при необходимост сезират компетентните съдилища, **изготвянето на план за качеството на въздуха** или **краткосрочен план за действие**, когато държава членка не е успяла да осигури спазването на пределно допустимите стойности или когато съществува риск от превишаване на пределно допустимите стойности или алармените прагове.

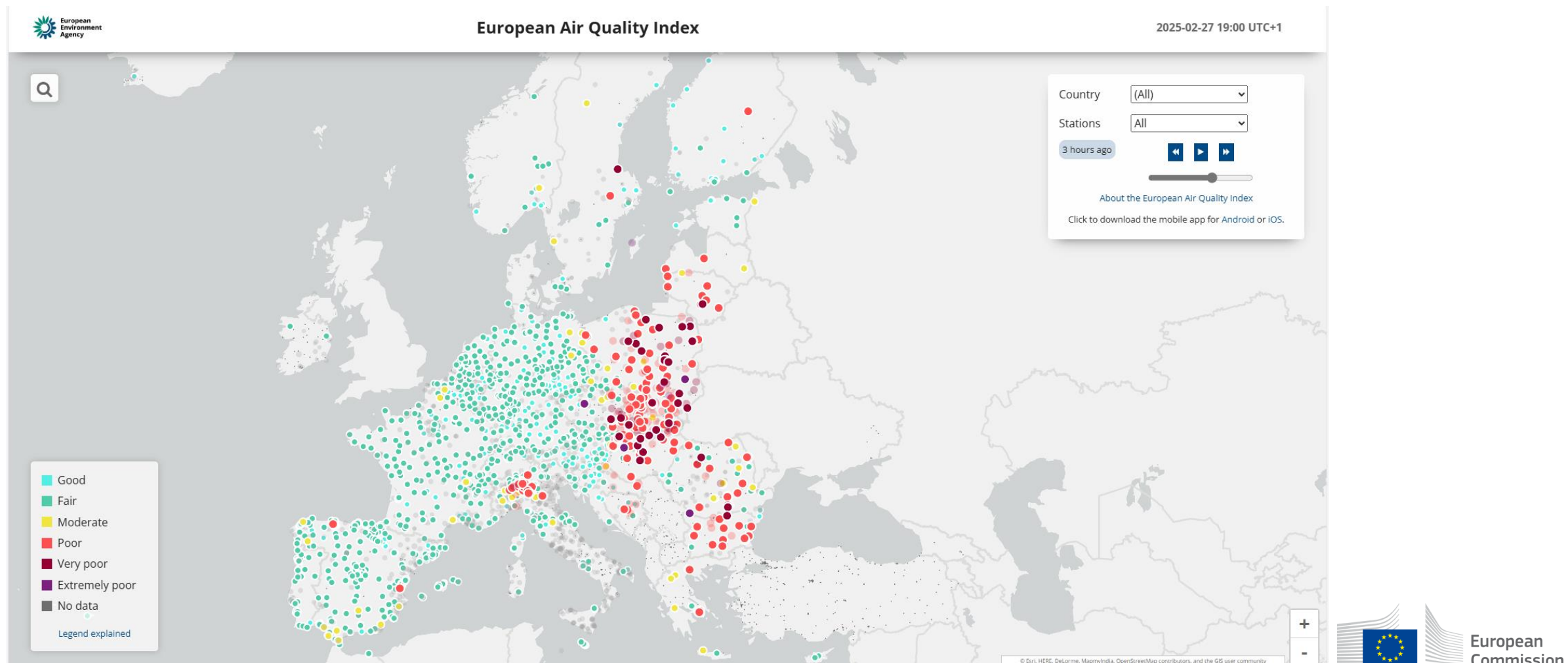
*C-237/07, Janecek,
C-404/13, ClientEarth*

Гарантиране, че информацията за качеството на въздуха е публична

- Изискване за докладване на „актуални“ измервания на качеството на въздуха, резултатите от оценката на качеството на въздуха и информация относно установените планове и програми до Комисията и информиране на заинтересованите страни и широката общественост
- Информирание на обществеността в случай на пикове на замърсяване: превишаване на алармения или информационния праг
- Информация се предоставя на Комисията чрез базата данни за качество на въздуха EIONET (<http://www.eionet.europa.eu/aqportal>) и чрез национални портали за данни.

Европейски индекс за качеството на въздуха

Уебсайт + мобилно приложение, <https://airindex.eea.europa.eu/AQI/index.html>

Преработената Директива за качеството на атмосферния въздух

Директива 2008/50/ЕО

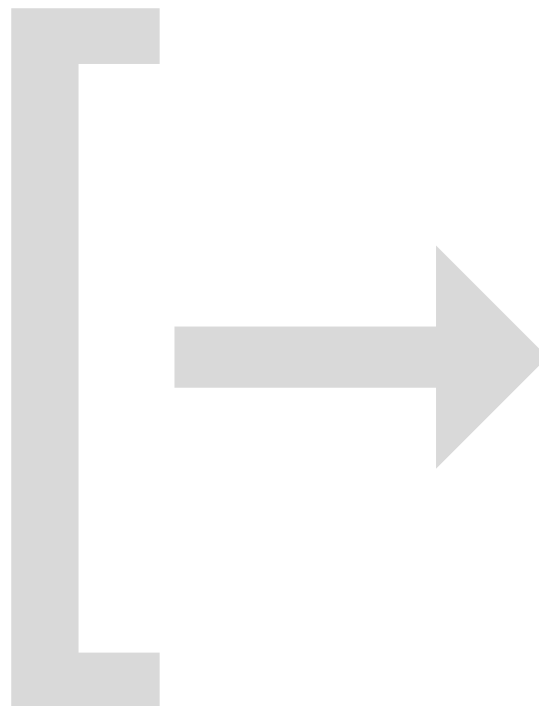
относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа

Изменена с Директива (ЕС) 2015/1480 на Комисията

Директива 2004/107/ЕО

относно съдържанието на арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух

Изменена с Директива (ЕС) 2015/1480 на Комисията

Директива (ЕС) 2024/2881

относно качеството на атмосферния въздух и по-чист въздух за Европа (преработен текст)

Какво се променя

Околна среда и здраве

- Цел за нулево замърсяване най-късно до 2050 г.
- Междинни стандарти на ЕС за качество на въздуха за 2030 г.
- Възможно е отлагане на сроковете (климат и орограф, битово отопление, прогнози)
- Нови показатели „Задължения за средна експозиция“

Мониторинг и оценка

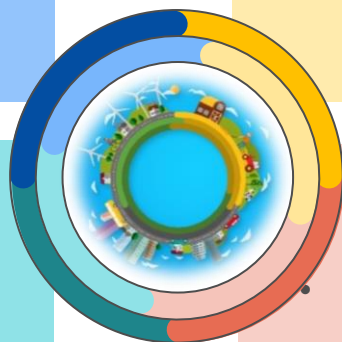
- Усъвършенстван подход към мониторинга на качеството на въздуха, засилено използване на моделиране на качеството на въздуха
 - Допълнителна информация относно представителността на пунктовете за вземане на проби, по-добра информация за действията във връзка с качеството на въздуха
- Мониторинг на замърсители, които пораждат нови опасения (напр. ултра фини частици, сажди, амонак)

Управление и правоприлагане

- Механизъм за редовен преглед
- Планове за качество на въздуха да бъдат по-ефективни
- **Подобрена приложимост:** нови разпоредби относно достъпа до правосъдие, обезщетенията и санкциите
- Повече трансгранично сътрудничество в областта на качеството на въздуха

Съобщаване на информация

- По-актуална информация за качеството на въздуха
- Изисквания за индексите за качество на въздуха за предоставяне на почасово докладване на наличните данни за качеството на въздуха
- Информирание на обществеността за възможни въздействия върху здравето и предоставяне на препоръки

Срокове

Приемане,
публикуване:
„Влизане в сила“

Транспониране (от ДЧ) / актовете за изпълнение (от ЕК)

Директива (ЕС) 2024/2881
от 23 октомври 2024 г.

ОВ L, 2024/2881 20.11.2024 г.

в сила от
10 декември 2024 г.

11 юни 2026 г.

Акт за изпълнение относно
моделиране и определяне на
пространствена представителност

11 декември 2026 г.

Транспониране в
правните системи на
държавите членки

12 декември 2026 г.

Директиви 2004/107/ЕО и
2008/50/ЕО се отменят

— DEC 2026

Акт за изпълнение
относно
докладването

31 декември 2026 г.

Акт за изпълнение относно природни
източници, Методика за определяне
на приноса от повторното
суспендиране на прахови частици
след зимно опесъчаване или зимно
осоляване на пътищата

Директива за намаляване на националните емисии

Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители, за изменение на Директива 2003/35/ЕО и за отмяна на Директива 2001/81/ЕО (Текст от значение за ЕИП)

Политика на ЕС за чист въздух

Директиви за качеството на атмосферния въздух (КАВ)

Максимални концентрации на замърсяващи въздуха вещества (PM_{10} , $PM_{2.5}$, SO_2 , NO_2 , O_3 + още 8)

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕЛИ ЗА ДОБРО КАЧЕСТВО НА ВЪЗДУХА

НАМАЛЯВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ НА ЗАМЪРСИТЕЛИ

Директива за намаляване на националните емисии

Национални общи стойности на емисиите (SO_2 , NO_x , NMVOC, $PM_{2.5}$, NH_3)

Стандарти за емисиите специфични за източника

- Директива за емисиите от промишлеността
- Директива за СГИ
- Регламент за екодизайн
- Енергийна ефективност
- „Евро“- стандарти и стандарти за горивата

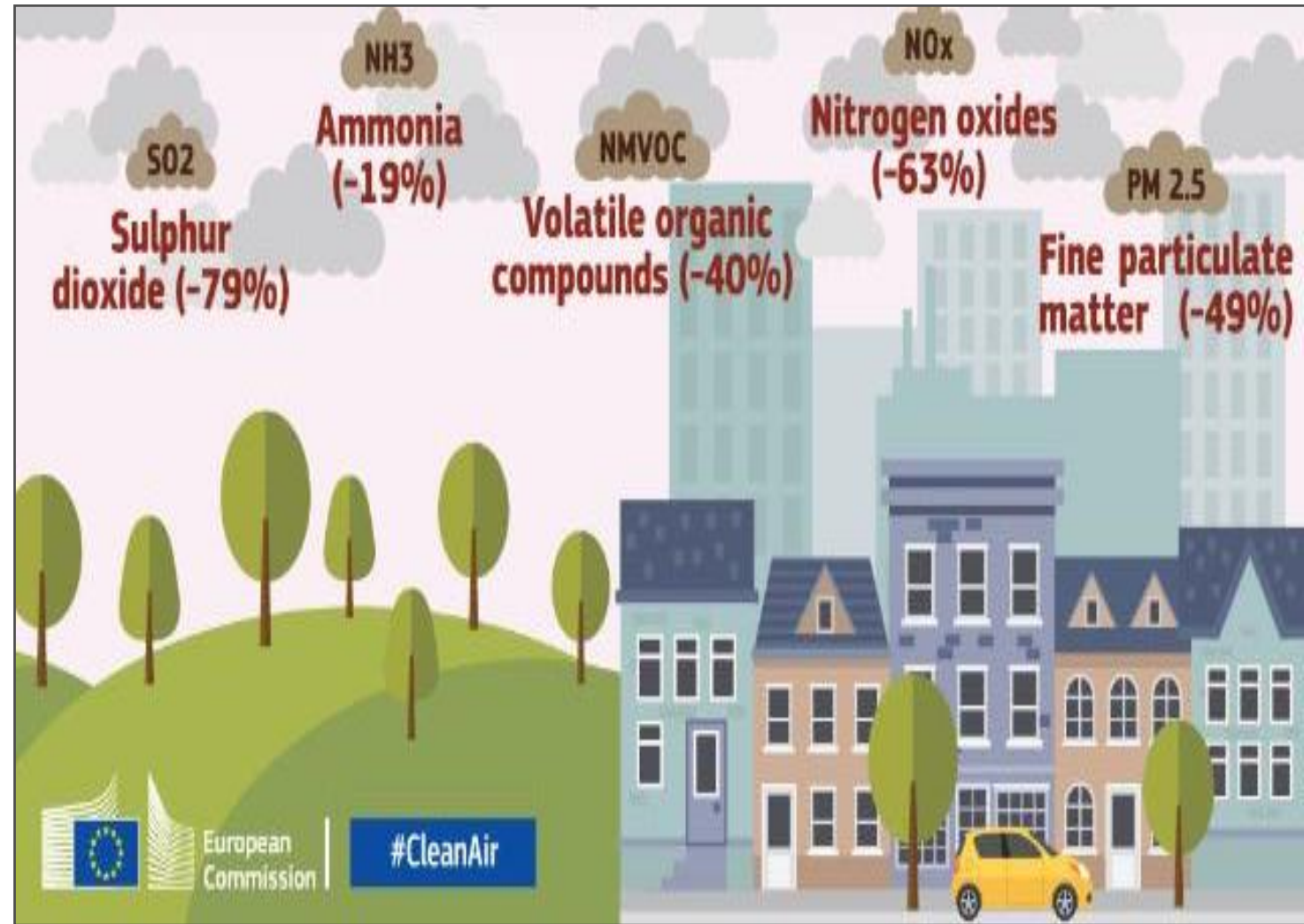
Ангажменти за намаляване на емисиите

Обхванати са **пет** „основни“ замърсителя (допълнителни замърсители, за които само се докладва)

Национални ангажменти за намаляване на емисиите (АНЕ) в сравнение с 2005 г.

- за периода 2020 - 2029 г. и
- към 2030 г.

Тези ангажменти следва да доведат до **намаляване на емисиите в целия ЕС към 2030 г.**

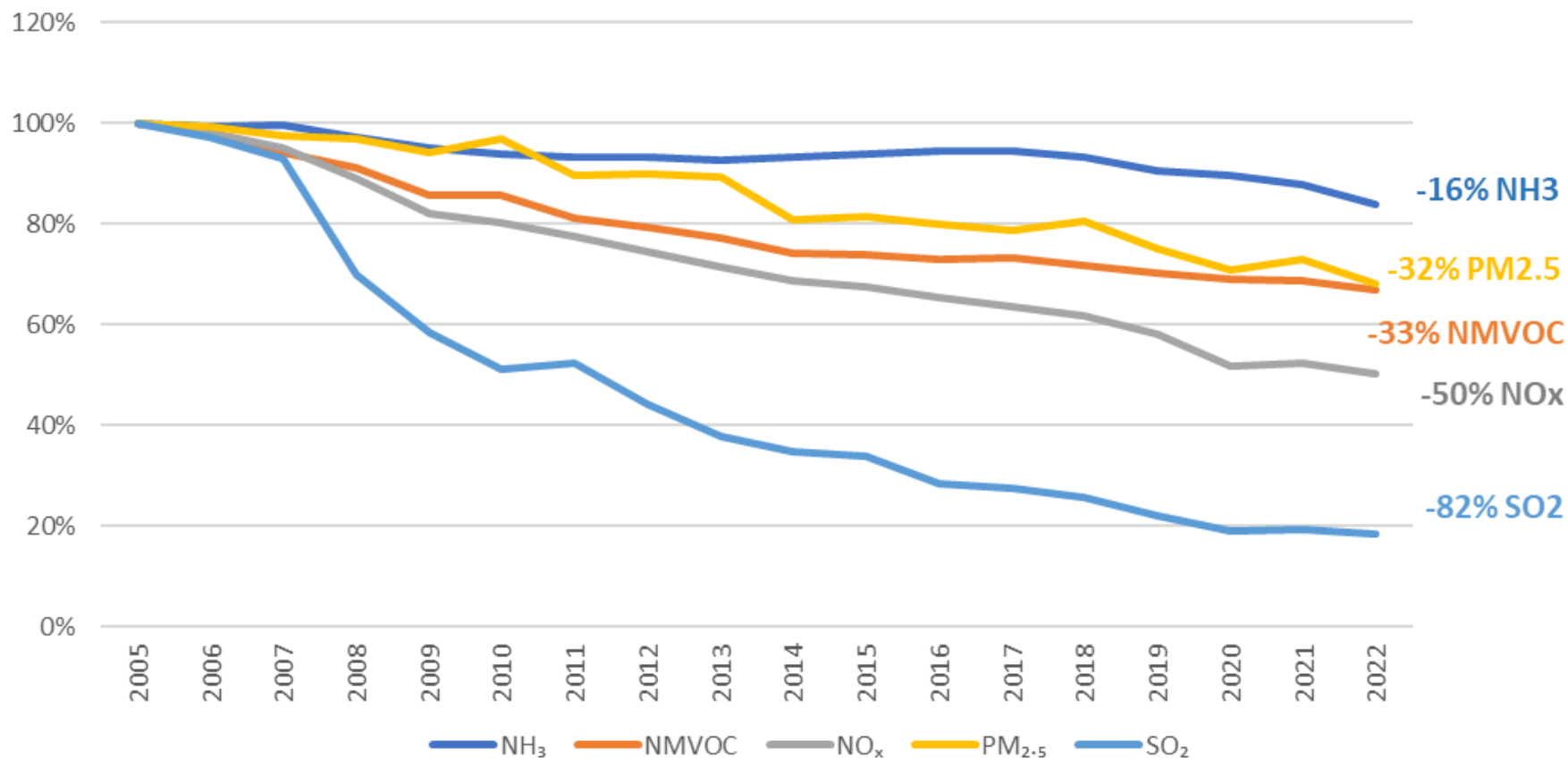
Ангажменти по държави

Извлечение от националните задължения за намаляване на емисиите:

Member State	SO ₂ reduction compared with 2005			NO _x reduction compared with 2005			NMVOC reduction compared with 2005		
	For any year from 2020 to 2029		For any year from 2030	For any year from 2020 to 2029		For any year from 2030	For any year from 2020 to 2029		For any year from 2030
Belgium	43 %		66 %	41 %		59 %	21 %		35 %
Bulgaria	78 %		88 %	41 %		58 %	21 %		42 %
Czech Republic	45 %		66 %	35 %		64 %	18 %		50 %
Denmark	35 %		59 %	56 %		68 %	35 %		37 %
Germany	21 %		58 %	39 %		65 %	13 %		28 %
Estonia	32 %		68 %	18 %		30 %	10 %		28 %

Тенденции по отношение на емисиите на основните замърсители в ЕС

Източник: Европейска агенция за околна среда, въз основа на данни, получени от държавите членки

Национални програми за контрол на замърсяването на въздуха

National Air Pollution Control Programmes, their reviews and projection reviews

Austria

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Belgium

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Bulgaria

- [National Air Pollution Control Program](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Croatia

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Cyprus

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Czechia

- [National Air Pollution Control Program](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Denmark

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Estonia

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Finland

- [National Air Pollution Control Program](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

France

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Germany

- [National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Greece

- [National Air Pollution Control Program](#)
- [Review Report: National Air Pollution Control Programme](#)
- [Review Report: Projections](#)

Hungary

Ireland

Italy

- Комисията предоставя общ формат за докладване и насоки за разработването на НПКЗВ
- Структуриран преглед на националните програми
- ДЧ актуализират НПКЗВ най-малко на всеки четири години
- Всички програми и тяхната оценка се публикуват.

Благодаря за вниманието

